

F-kuckó

F f

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- fala-fele-fálá-fili-fala-fele-fálá-fili ...
- favá-fevé-fövő-favá-fevé-fövő...
- alfa-ulfu-ülfü-alfa-ulfu-ülfü...

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- fázva, fúzve, főzve
- falra, félre, földre
- fürge, forgó, fergeteg

Fű, fa, füst

Tanuljuk meg a *Fűrészeljük el a fát* kezdetű mondókát! Mondogassuk fűrészelő kézmozgással, negyed értékenként előre-hátra mozgatva a kezünket:

Fűrészeljük el a fát,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
lepjük meg az anyukát!	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Majd a gyerekek álljanak fel, és párban forduljanak egymás felé! Keresztezett kézfogással, a mondóka negyed értékeire húzogassák ide-oda a kezüket! Többszöri ismétlés után hajoljanak le, szedjék össze a felvágott fát, és rakják kupacba! A jól végzett munka után kifújhatják magukat, jó nagy ffffffff... hanggal.

Még ne üljenek le, újabb mondóka következik, egy kiszámoló! Álljanak munkacsoportokba (8–10 fő), és számolják ki, hogy ki megy füvet szedni az állatoknak! Mindenütt zöld fű van a teremben, bárhol szedegethetnek.

A kiszámoló gyerek negyed értékenként ütve számol:

Fű, fű, fű,		tá-tá-tá
szép zöld fű,		tá-tá-tá
eredj ki te	□ □	ti-ti-ti-ti
zöld-fű-lű!		tá-tá-tá

Mikor már mindenki füvet szed, markoljuk fel a sok füvet, és szórjuk oda az állatoknak, hadd jusson nekik is friss, finom falat!

A felvágott tűzifából pedig vigyünk be a konyhába anyukának, és segítsünk neki begyűjtani! Ha sikerül, máris száll a kéményből a füst. Ujjainkkal mutathatjuk, ahogy száll a füst felfelé. Jól végeztük a dolgunk, kifújhatjuk magunkat megint, és jó érzéssel mondogathatjuk (Weöres Sándor első gyerekkori mondókáját):

Fű, fa, füst...

Mókusfa

Igen ám, de a mókusnak más a véleménye. Szerinte a fa nem arra való, hogy eltüzeljék. Hanem mire? Olvassuk el Weöres Sándor *Fürge mókus* című versét, és megtudjuk!

A gyerekek némán olvasva keressék a választ a versben! Majd beszéljük meg, hogy mire jó a fa a mókusnak, és mire jó az embernek! Miért kell vigyáznunk a fákra? Mit jelentenek nekünk? Mit jelentenek az állatoknak? Mit jelentenek a Földnek?

Mivel tudunk még fűteni a fán kívül? Honnan kaphatunk fűtőanyagot, energiát?

Beszélgethetünk a megújuló energiaforrásokról, és arról, hogy régen az emberek, bár fával is fűtöttek, mégis jobban tudtak élni a természet nyújtotta energiával (szél, víz ereje, biogazdálkodás).

Ne hagyjuk magára a mókust, futkározzunk kicsit mondókázva! Akár a padra, székre is felléphetnek a gyerekek, ha biztonságos, vagy felmászhathatnak a bordásfalra, udvari mászókára. Attól függően, hol futkározik a mókus:

<u>F</u> ut a fára <u>f</u> ürge mókus,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
<u>m</u> ért kell neki <u>m</u> ogyoró,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
<u>h</u> ol fölszalad, <u>h</u> ol leszalad,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
a <u>f</u> a neki <u>e</u> rre jó.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

FÚZFATÜKÖR

Találás és képböngésző

Csukják be a gyerekek a könyvet, és a pedagógus olvassa fel / mondja el nekik Miklya Zsolt *Patak* című versét cím nélkül, mint egy találás kérdést! Kitalálják-e a választ?

Akár igen, akár nem, nyissuk ki a könyvet a 42–43. oldalon, és keressük meg a választ: a vers címe és a patak képe egyaránt válaszol.

Majd olvassuk el a verset, és keressük, mit találunk belőle a képen! (patak, felhő, meder, folyó)

Melyik víz a patak, melyik a folyó?

Hol lehet a forrás? Melyik oldalon? (bal kéz felől)

Hol lehet a tenger? Melyik irányban? (jobb kéz felé – arra növekszik, arra folyik a folyó)

Milyen fa áll a folyóvíz partján? Felismeritek-e, milyen fajta? (fűzfa)

Mihez hasonlít a lombja? Mi jut róla eszedbe?

Ha jól megfigyelitek, találtok a fán valami érdekeset. Mi az? (a fának arca van, egyik ága fésűforma)

Mit gondoltok, mit csinál ez a fűzfa? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd olvassuk fel Hárs Ernő *Fésülködő fűzfa* című versét!

Fésülködő fűzfa

Játsszuk el a verset mozgással a következőképpen! Valaki – pedagógus, vállalkozó gyerek – olvassa a verset, a többiek végzik a mozgásokat:

*Folyó partján karcsú fűzfa / hajladoz a szélben, – felállva hajladozunk
földig érő hosszú haját/ fésüli serényen. – földig hajolgatva fésülködünk*

*A hullámok csillogása / pótolja a tükrét, – víztükör fölé hajolunk
ha gubancot lát valahol, / kisimítja tüstént. – gubancba akadva fésülünk*

*Egész nap csak ez a gondja, / de van is eredmény, – fésülködünk, víztükörbe nézünk
nem lelni szebb frizurát a / Duna-Tisza mentén. – mutogatjuk, kelletjük magunkat.*

Rokon témájú, hasonló versformájú a *Fehér liliomszál* kezdetű gyerekdal, és még a játéka is hasonlít. Ha ismerik a gyerekek, elénekelhetjük, el is játszhatjuk. Forrás, kottával:

Fehér liliomszál, ugorj a Dunába,
támaszd meg oldalad két arany pálcával,
meg is mosakodjál, meg is fésülködjél,
valakinek kötényébe meg is törülközzél.

Kattints ide!

A gyerekek körbeállnak, középre áll a „liliomszál”. Mindenki énekel, miközben a dal szövege szerinti mozdulatokkal játszik. A dal végén a középen álló odamegy valakihez a körben, a „kötényében” megtörli az arcát, majd helyet cserélnek.

A *Fésülködő fűzfa* című vers is 8 és 6 szótagú sorokból áll, csak más sorszerkezettel. A *Fehér liliomszál* dallamegységeiből könnyű összeállítani egy hasonló dallamot, pl. így:

<i>Folyó partján karcsú fűzfa</i>	(sz sz sz l sz sz sz l)
<i>hajladox a szélben,</i>	(sz sz sz l sz m)
<i>földig érő hosszú haját</i>	(sz sz sz l sz sz sz l)
<i>fésüli serényen.</i>	(sz f m r d d)

Tanuljuk meg énekelve a verset, legalább egy versszakkal, majd mozgással együtt játszunk és énekeljük!

Víztükörben

Eszközigény: Számítógép, kivetítő

Láttak-e már a gyerekek víztükörben tükröződő fákat, fűzfákat? Nézzünk meg róluk néhány képet a *Víztükörben* című tankockán! Többségük a Tisza, Duna partján készült. Felismerik-e a gyerekek, hogy melyik a fűzfa?

Kattints ide!

FEHÉR-FEKETE

Előkészület

Eszközigény: Vastag karton (fehér és fekete), olló, ragasztó

Készítsünk a játékokhoz egy nagyobb méretű (25-30 cm átmérőjű) vastag korongot, aminek egyik oldala fehér, másik oldala fekete! Legegyszerűbb, ha vastag hullámkartonból vágunk ki több darabot, és összeragasztjuk (kb. 1 cm vastagságúra), majd fehér, illetve fekete kartonkört ragasztunk a két oldalára. Hasznos játékeszköz, többször is elővehetjük az év során, ezért érdemes rászánni az időt az elkészítésére.

Képböngésző, szógyűjtő

Eszközigény: Fekete-fehér korong (ld.: Fehér-fekete, Előkészület)

Keressük meg a nyitó oldalpáron (42–43. o.) a F betűt. Milyen színű? Mit találunk még az oldalpáron, ami fehér? (betűk, halak, madarak) Milyen fajta lehet a fehér madár, ami a víz fölött repül? (sirály)

Mit találunk az oldalpáron, ami fekete? (betűk, számok) És a fűzfa arca? Milyen vonalakkal van megrajzolva?

Mi lehet még fehér? Mi lehet fekete? – Játsszunk fekete-fehér szógyűjtést a koronggal: ha a fehér oldalát mutatjuk a gyerekeknek, fehér dolgokat mondjanak! Ha a fekete oldalát mutatjuk, fekete dolgokat mondjanak! Váratlanul fordítsuk hol az egyik, hol a másik oldalra a korongot!

Legfehérebb, legfeketébb

Tegyük fel a kérdést: Mi a legfehérebb a fehérek között? – Hallgassuk meg a gyerekek véleményét, majd olvassuk fel Zelk Zoltán *Az első téli reggel* című versrészletét!

Mi a költő véleménye? Mivel indokolja? Igaza van?

Gyűjtsenek a gyerekek érveket (a versből és emlékezetből) a „nincsen fehérebb a hónál” állítás igazolására vagy tagadására!

Hallgassuk meg a gyerekek véleményét, érveit, és ha úgy adódik, rendezzünk vitát!

Beszélgessünk arról is, miért van mostanában ritkán ilyen hóélményünk! Ki az, aki átélte már, hogy minden fehér lett körülötte?

Tegyük fel a következő kérdést: Mi a legfeketébb a feketék között?

Erről is hallgassuk meg a gyerekek véleményét, érveit!

Majd olvassuk el Tóth Krisztina *Fehér-fekete* című versét, és figyeljük meg, itt mi a fehér, mi a fekete? (A füsti fecske szárnya, felsőteste is fekete, pontosabban kékesfekete.)

Fehér-fekete alapon

Eszközигény: Fekete tustinta, vékony ecset/pálcika/lúdtoll, rajzlapok; fekete papír, fehér tempera

Mi már nem tintával írunk, nem nagyon találkozunk fekete tintával. Pedig érdemes vele megismerkedni. Fehér papíron gyönyörű vonalakat rajzolhatunk, írhatunk vele. Szerezzünk be néhány üveg fekete tustintát, és próbálják ki a gyerekek kis csoportokban! Minden csoport kapjon egy kis üveg tintát, amibe vékony ecsettel, kihegyezett pálcikával, fémhegyű tollal, esetleg nád- vagy lúdtollal nyúlhatunk, vigyázva, fel ne borítsuk a tintásüveget! (Alátétpapírról, munkakötényről vagy ruháról érdemes gondoskodni.)

A gyerekek próbálgassák a tintával való írást, rajzolást, előbb egyszerű formákkal, majd elképzelésük szerint alakítva a formajátékot. Rajzolhatnak fecskéket, egyéb madarakat, pl. hóban táplálékot kereső varjút, fekete rigót. Ha nem tudunk tintát biztosítani a munkához, rajzolhatnak fehér alpra fekete filctollal is.

Próbáljuk ki fordítva is a rajzolást! Fekete alpra (fotókartonra) alkossanak képet fehér vonalakkal, pöttyökkel, foltokkal! Dolgozhatnak fehér temperával vagy fogkrémmel (akár a

tubusból pötytyezve a lapot), esetleg fehér pasztellkrétával, ami erős nyomot hagy a sötét lapon, és jól bele is dörzsölhető. A fekete alapon gyönyörű havas tájat, hóesést alakíthatnak így a gyerekek.

Fehér-fekete fogó

Eszközigény: Fehér-fekete korong (ld.: Fehér-fekete, Előkészület)

Játsszunk csapatfogót az udvaron vagy a tornateremben! Szükséges játékeszköz a fehér-fekete korong. A játéktér két térfélre oszlik, amelynek közepén egymástól két méter távolságra egy-egy vonalat húzunk. A játéktér végén is egy-egy vonalat húzunk, a belső vonallal párhuzamosan.

A gyerekekből két csapatot alakítunk, egyik a fehér, másik a fekete csapat. A csapatok felállnak egymással szemben a belső két vonalon. A pedagógus (játékvezető) a koronggal a kezében a két sor egyik végénél helyezkedik el, középen. Megpörgetve feldobja a korongot, ami a sorok között földet érve a fehér vagy fekete oldalát mutatja. Amelyik szín van felül, az a csapat kergeti a másikat. A menekülők igyekeznek a hátsó vonalon túlfutni. Akit a vonal előtt elkapnak, az fogoly lesz, kiesik a játékból. Az a csapat győz, aki az ellenfél minden játékosát elfogja, vagy a játék végén több foglya van.

FELE-FELE

Fele igaz, fele nem

Mindenki írjon magáról négy egyszerű állítást: két igazat és két hamisat. A hamis állítás lehet becsapós: olyan, ami igaznak látszik, mégsem igaz. Pl.:

- Rövid haját szeretnék.
- Reggel kakaót ittam.
- Szeretek hintázni a játszótéren.
- Van egy robotcicám.

Ha a gyerekek íráskészsége még nem elég fejlett, mindezt szóban is játszhatjuk: a négy állítást vagy tulajdonságot elég megjegyezni, és ha sorra kerül a játékos, akkor szóban elmondani.

A játék így zajlik: a kezdő játékos felolvassa vagy elmondja az állításait, a többiek figyelnek. Aki felismeri, melyik állítás igaz, melyik nem, az jelentkezik. Az első jelentkezők közül valaki elmondja a véleményét. Ha eltalálta, ő lesz a következő felolvasó. Ha nem, másvalaki próbálkozhat. Addig játszhatjuk, amíg a gyerekek éberren figyelnek, és nem vesznek el az érdeklődésüket.

Felezések

Eszközигény: Zsinegek, apró tárgyak, kosarak, írólap, íróeszközök, ollók

Párban becsüljék meg a gyerekek, hogy az asztalnak, aminél ülnek, hol lehet a felezővonala! Majd zsineggel mérjék meg az asztal szélességét, és vágják el a zsineget asztalszélességben! Hajtsák kétrét a zsineget, és a féلزsineggel mérjék meg, jól becsültek-e! Keressenek a teremben tárgyakat, aminek jól láthatóan két fele van (pl. ablak, szekrényajtó, kabát stb.)!

Helyezzünk el a terem több pontján egy-egy tál vagy kosár apró játékot (játékkocka, legó), termést (gesztenye, dió) vagy egyéb tárgyat (fogpiszkáló, gemkapocs)! Kis csoportokban helyezkedjenek el a tálak/kosarak körül a gyerekek, és előbb csak becslés alapján osszák kétfelé a kapott dolgokat! Majd számolják meg a két fél darabjait, és állapítsák meg pontosan, mennyi a fele-fele! Ki tévedett a becsléssel? Mennyit?

Vegyén elő minden gyerek egy írólapot! Hajtsa ketté, majd rajzoljon rá egy óriási fület, ami a hajtásvonal felső részétől ível az alsó részéig! Vágja ki a fület, és nyissa ki a lapot: a hajtásvonal van középen, kétoldalt a két nagy fül. Minek lehet ez a füle? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd erősítsük meg vagy mondjuk el, hogy ez most elefántfül!

Hajtsuk össze újra a lapot, és ollóval kanyarítsuk le a hajtásvonalnál is a formát! Vegyük ketté; most mihez hasonlít? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, aztán mondjuk el, hogy ez most két fánk!

Már csak az a kérdés, mi köze az elefántnak a fánkhoz?

Elefántmese

Eszközigény: Sütemények

Olvassuk fel Csukás István *Elefánt-mese* című versét, és keressük a választ a kérdésekre:

Mi a kapcsolat az elefánt és a fánk között? Vajon tényleg szereti az elefánt a fánkot?

Becsüljük meg, mennyi férne bele, ha annyit ehetne, amennyi jólesik neki! (A becslésünket most nem tudjuk ellenőrizni.)

Milyen kapcsolat van még a fánk és az elefánt között? – Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit, és ha a hangkapcsolatot senki sem veszi észre, vezessük rá őket: Füleljetek nagy elefántfülekkel! Miben hasonlít a szavak hangzása: egy tál fánk / elefántom?

Figyeljétek meg a betűket is, mi az eltérés: fánk / fántom!

Most felezzük meg a verssorokat! Mit veszünk észre? Hány szótag kerül egy-egy félbe? (4 || 4)

Minden sorfél egy ütem, aminek az első szótagját erősebben mondjuk (hangsúlyozzuk). És páronként minden sor második fele rímel: hasonló hangzású. Emeljük ki csak a rímpárokat!

Majd olvassuk fel a verset erőteljes felező ritmussal:

Hogyha volna || egy tál fánk,om,
megenné az || elefántom,
kevés lenne || fele-fele,
fánkból több is || férne bele!
Éppen ezért || nem is bánom,
amiért nincs || elefántom!

Végül kaphatnak a gyerekek páronként egy péksüteményt (zsemlet, kiflit, fánkot, peracet stb.). Felezzék meg egymás között, törjék ketté minél pontosabban! Jó étvágyat kívánunk a fele-fele sütihez.

Hogyha volna...

Hogyha volna egy tál fánk... – Hogyan folytathatnánk másképp ezt a mondatot? Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit, lehetőleg kerek, egész mondattal válaszoljanak, rímkényszer nélkül!

Pl.: Hogyha volna egy tál fánk, behinténem mindet porcukorral.

És ha más volna? Kérjük meg a gyerekeket, alkossanak hasonló mondatokat, de nem fánkkal, hanem valami mással! A mondat így kezdődjön: *Hogyha volna...* A folytatást a gyerekek találják ki! Pl.: Hogyha volna egy repülő bringám, utolérném a felhőket velem.

FOGORVOSNÁL

Elefántfogkefe

Nézzük meg a 44–45. oldal képét, amit betölt egyetlen elefánt! Mit visz a hátán? – Egy tálca fánkot. Ami a fél fogára sem elég.

Mit visz még az elefánt? Mi köze lehet a fogkeféhez? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, akár egy mese is kerekedhet az elefánt, a fánk és a fogkefe szerepeltetésével!

Majd olvassuk fel Miklya Luzsányi Mónika *Fogorvosnál* című történetét! Figyeljék meg a gyerekek, mi köze van az elefántnak a fogkeféhez ebben a történetben!

Majd beszélgessünk:

Miért nem akart Sára és Lóci fogorvoshoz menni?

Mire szolgált az elefántfogkefe? Hogyan zajlott a fogmosó-bemutató?

Hogyan zajlott a fogellenőrzés? Miért nem kellett tőle félni? Miért van rá szükség?

Fogmosó-bemutató

Eszközigény: Számítógép, kivetítő

Ti hogyan mutatnátok meg, hogyan kell helyesen fogat mosni? Mutassátok be mozgással!

Megnézhetünk ehhez egy zenés animációt a helyes fogmosásról:

A Kicsi Gesztenye Klub Szabó T. Anna *Fogmosóversét* dolgozta fel egy zenés videófilmmel, hogy kedvet csináljon a fogmosáshoz. A fogmosóvers épp olyan hosszú, mint egy alapos fogmosás. Ezért arra is alkalmas, hogy zenére mossunk fogat: ha szól a zene, és közben a fogkefe a fogunkon táncol, lesz ideje a fogsor minden részét bejárni. Ajánlhatjuk a gyerekeknek otthoni fogmosáshoz.

Az órán is végezhetnek fogmosó mozdulatokat, miközben hallgatják a zenét.

Kattints ide!

A fogmosás helyes technikáját bemutatja egy oktatófilm, ami nem a gyerekeknek, inkább a pedagógusoknak szól. A szakember tanácsait figyelembe véve ők maguk mutathatják be, hogyan, milyen mozdulatokkal mossanak fogat a gyerekek.

Kattints ide!